

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Директор Інституту спеціальної педагогіки і
психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України**

_____ В.В. Засенко

Витяг з протоколу №3 від 05 березня 2020 року

ПРОГРАМА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

для аспірантів

спеціальність : _____ 016 Спеціальна освіта

освітнього рівня : третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

освітньої програми : _____ Спеціальна педагогіка

КИЇВ – 2020

Розробники: Засенко В.В., д.пед.наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; Прохоренко Л.І., д.психол.наук, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту; Ярмола Н.А., к.пед.н., завідувач відділу інклюзивного навчання; Литовченко С.В., к.пед.н., ст.наук.спів., завідувач відділу освіти дітей з порушеннями слуху; Данілавічюте Е.А., к.пед.н., ст.наук.спів., завідувач відділу логопедії; Шевченко В.М., к.пед.н., ст. наук. спів.; Струкова О.В., завідувач відділу аспірантури та докторантури.

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Протокол №3 від 05 березня 2020 року

Вчений секретар _____ Н.І. Баташева

Програму практики погоджено з гарантом освітньої програми

_____ В.В. Засенко

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	ден на	заоч на
Вид практики	Дослідницька	
Загальний обсяг кредитів / тижнів	4 / 3	
Курс	3	3
Семестр	6	6
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин	120	120
Форма семестрового контролю	зал ік	

1. Бази практики.

Організатором практики аспірантів є випусковий відділ зі спеціальності.

Базою для проходження практики є Інститут, в якому працює науковий керівник аспіранта або випусковий відділ.

2. Мета та завдання дослідницької практики

Мета полягає у розвитку у майбутніх науковців методологічної культури, цілісної системи наукових знань щодо організації і проведення досліджень в галузі освіти (дисциплінарних та міждисциплінарних), зокрема з теорії і методики спеціальної освіти.

Завдання:

- 1) формувати науковий світогляд та знання з методології наукового дослідження;
- 2) знати методологію міждисциплінарних досліджень у сфері освіти, вміти застосовувати уміння й навички, здобуті у процесі вивчення дисциплін за науково-освітньою програмою;
- 3) знати сучасні методи добору й реалізації діагностичного інструментарію відповідно до понятійно-категоріального апарату дослідження;
- 4) вміти використовувати основні методи дослідження: теоретичні, емпіричні, математико-статистичні для кількісної і якісної обробки результатів експерименту;
- 5) формувати вміння дослідницької компетентності (готовність до наукового пошуку; здатність володіння методологією і методами педагогічного експерименту, спроможність визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності; вміння впровадження нових освітніх технологій у власну дослідницьку діяльність та генерування нових ідей);
- 6) формувати інформаційну компетентність (здатність аналізувати інформацію з різних джерел; професійно володіти основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, опрацювання інформації, а також ефективно

використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань);

7) сприяти активізації дослідницької діяльності аспірантів.

Для виконання завдань курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні майбутніми докторами Ph.D таких знань: поняття методології; класифікація наукових досліджень у галузі освіти; проведення дисциплінарних та міждисциплінарних досліджень; методологія проектування наукового дослідження; відбір методів дослідження; кількісні та якісні методи дослідження в освіті; методи математичної статистики; вимоги до результатів дослідження в галузі спеціальної освіти.

Практика формує загальні та фахові компетентності:

ЗК 1 Педагогічні (оволодіння здатністю оперувати науковою термінологією в галузі спеціальної освіти; розуміння системності, взаємозв'язку та цілісності різних педагогічних явищ і процесів; орієнтування у сучасній нормативно-правовій базі розвитку спеціальної освіти, тенденціях освітньої політики в Україні; застосовування компаративного аналізу у дослідженні; узагальнювання інноваційного педагогічного досвіду).

ЗК 2 Методичні (здатність планувати та організовувати наукову діяльність в галузі освіти; адекватно застосовувати наукові методи у дослідженні; впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології для реалізації наукового задуму дослідження).

ЗК 3 Діагностичні (здатність проводити моніторинг наукових результатів; оцінювати результати експериментальної роботи; оцінювати наукову та практичну цінність дослідження).

ЗК 4 Особистісно-перетворювальні (здатність до вивчення та модернізації існуючих освітніх систем та технологій, розуміння процесів становлення особистості з ООП у процесі виховання і самовиховання; до аналізу соціокультурного середовища, проблем розвитку та освіти особистості з ООП на різних вікових етапах; можливість здійснення ціннісно-сміслового підходу до виховання дітей і молоді).

ЗК 5 Комунікативні (здатність до застосовування знань з рідної та іноземної мови для забезпечення ефективної комунікації, спроможність підготовки статей іноземною мовою; застосування іноземної мови в самоосвітній діяльності).

ФК 1 Пошукові (здатність виявляти та формувати нові ідеї та актуальні наукові проблеми, здійснювати проектування наукової роботи, визначати проблематику, гіпотезу, мету, завдання, дослідження, складати робочий план теоретичного та експериментального дослідження у галузі спеціальної освіти, подавати в усній і письмовій формах результати власної дослідницької діяльності на різних науково-практичних заходах).

ФК 2 Дослідницькі (здатність до побудови алгоритму наукового дослідження у галузі освіти, спеціальної освіти, використання методології; використання теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження).

ФК 3 Проектувальні (здатність до планування, організації та здійснення пошуково-перетворювальної діяльності, об'єктом якої є психолого-педагогічна і галузева складові).

ФК 4 Інтегральні (здатність до особистісної рефлексії; текстологічної культури; вміння

ставити і вирішувати проблеми будь-якого рівня складності (у формі різноаспектних проблем, питань і завдань); готовність і здатність до самостійного пошуку вирішення нових проблем і творчого перетворення дійсності на основі сукупності особистісно усвідомлених знань, умінь, навичок, способів діяльності і ціннісних установок).

ФК 5 Аналітичні (вибір і використання універсальних та спеціальних методів дослідження, розвинуте логічне мислення, творчі здібності і здатності (інтуїція, здатність до інсайту, відкриття, продуктивного мислення).

ФК 6 Інформаційні (володіння методами збирання даних відповідно до гіпотез, створення масивів емпіричних даних, опрацювання різних джерел повідомлень.

3. Результати проходження практики

ПРН 2 Здатен(- на) до застосування методів наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розроблення та впровадження дослідницьких проєктів, здійснення наукового дослідження й інтерпретації його результатів, ефективного висвітлення, поширення знань щодо наукових досліджень.
ПРН 3 Здатен(- на) до розуміння та використання положень нормативно-правової бази у галузі освіти осіб з особливими потребами та дотримання норм наукової етики у процесі дослідницької діяльності.
ПРН 4 Здатен(- на) до використання зарубіжного досвіду при реалізації завдань дослідження, використання іншомовних інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз, самостійної підготовки наукових публікацій до вітчизняних фахових та зарубіжних видань, участі у всеукраїнських та міжнародних наукових проєктах.
ПРН 5 Здатен(- на) застосовувати знання іноземної мови для забезпечення ефективної професійної комунікації, підготовки аплікаційних форм іноземною мовою; застосувати іноземну мову в самоосвітній діяльності.
ПРН 7 Здатен(- на) знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; використовувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій; працювати з науковою інформацією зі спеціальних літературних джерел та мережі Інтернет.
ПРН 8 Здатен(- на) теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити ідею, в контексті проблеми що досліджується.
ПРН 9 Здатен(- на) створювати, передавати та упроваджувати результати дослідження у практику.

4. Структура практики

Етапи практики:

1. Консультаційне засідання випускового відділу з метою отримання аспірантом завдань, рекомендацій та обговорення форм звітності (4 год.).
2. Уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження відповідно до змістової структури феномену, що досліджується (20 год.).
3. Уточнення діагностичного інструментарію дослідження (10 год.).
4. Доведення репрезентативності експериментальної вибірки (10 год.).
5. Обговорення з науковим керівником логіки контрольного етапу експериментальної роботи (10 год.).
6. Проведення експериментальних зрізів (40 год.).
7. Вивчення загальних і спеціальних методів наукового дослідження, у тому числі методів математичної статистики (12 год.).
8. Впровадження формувальної складової експериментального дослідження (10 год.).
9. Презентація результатів практики у випусковому відділі (4 год.).

6. Зміст практики

Дослідницька практика здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти орієнтована на виконання експериментальної складової наукового дослідження за обраною проблемою відповідно до сучасних вимог організації та змісту науково-дослідної роботи.

Програма дослідницької практики передбачає організацію та проведення власного наукового дослідження аспіранта за темою його дисертаційної роботи, ознайомлення з аналогічними дослідженнями, що проводять науковці у галузі спеціальної освіти, а також порівняльний аналіз результатів досліджень. За результатами практики передбачено підготовку наукової статті у фаховому (наукометричному) виданні з освітніх наук. Підбиття підсумків дослідницької практики відбувається у кілька етапів, у тому числі з обговоренням результатів практики з науковим керівником, презентацією результатів практики в організації-базі практики, звітом аспіранта у випусковому відділі.

7. Контроль навчальних досягнень

Основними звітними показниками є презентація результатів експериментальної роботи та письмовий звіт з переліком видів діяльності і аналізом результатів виконаної роботи.

7.1. Система оцінювання досягнень аспірантів

Денна форма навчання

№ з / п	Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
			Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів за вид діяльності
1	Розкриття понятійно-категоріального апарату відповідно до змістової структури проблеми, що досліджується	10	1	10
2	Організаційно методична підготовка дослідження	10	1	10
3	Опрацювання наукових джерел, аналіз авторефератів дисертацій з теми дослідження	1	50	50
4	Збір та систематизація інформації	20	1	20
5	Опрацювання первинної інформації	20	1	20
6	Оприлюднення результатів практики: підготовка наукових статей, презентація результатів дослідження на науково-практичних заходах різного рівня	50	3	150
7	Підготовка звіту, формулювання висновків і рекомендацій з теми	20	1	20

дослідження	
Максимальна кількість балів	280
Коефіцієнт	$100 : 280 = 0,3$
Максимальний бал	100

Заочна форма навчання

№ з / п	Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
			Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів за вид діяльності
1	Розкриття понятійно-категоріального апарату відповідно до змістової структури, що досліджується	10	1	10
2	Організаційно методична підготовка дослідження	10	1	10
3	Опрацювання науково-методичних джерел, аналіз авторефератів дисертацій з теми дослідження	1	50	50
4	Збір та систематизування інформації	20	1	20
5	Опрацювання первинної інформації	20	1	20
6	Оприлюднення результатів практики: підготовка наукових статей, презентація результатів дослідження на науково-практичних заходах різного рівня	50	1	50
7	Підготовка звіту, формулювання висновків і рекомендацій з теми дослідження	20	1	20
Максимальна кількість балів			180	
Коефіцієнт			$100 : 180 = 0,5$	
Максимальний бал			100	

Форми проведення семестрового контролю

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку шляхом виведення загальної середньої оцінки за виконані завдання.

Звіт підписується і затверджується керівником практики (науковим керівником), завідувачем випускового відділу та подається у термін, встановлений у наказі (Додаток).

Підсумки практики підбиваються на останньому засіданні відділу, яке передусе даті закінчення дослідницької практики.

Критерії оцінювання

- Новизна у розкритті понятійно-категоріального апарату роботи.

- Відповідність та доцільність інструментарію щодо структури та критеріїв феномену, що досліджується.
- Репрезентативність вибірки.
- Ґрунтовність та об'єктивність кількісної та якісної інтерпретації результатів дослідження.
- Готовність наукових матеріалів до друку у форматі статті.
- Обґрунтованість та переконливість репрезентації висновків дослідження в дисертації.

Оцінка процесу проходження практики аспірантів, що надається керівником, є рекомендаційною. Підсумкову оцінку практики надає випусковий відділ на основі виступу аспіранта та представлених звітних матеріалів, засвідчених керівником з установи, на базі якої проходить практики.

Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу
B	82-89 балів	Дуже добре – високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – відчутно низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**ЗВІТ
про проходження дослідницької практики**

(ППП аспіранта)

(ППП керівника, науковий ступінь, вчене звання)

За період практики було здійснено:

№	Зміст тем/видів діяльності за етапами практики	Звітність (стаття, участь у масових заходах тощо)	Кількість балів за виконання
	Загальна кількість балів:		

Підсумкова оцінка: _____

“_____” _____ 20__ р.

Аспірант _____
(підпис)

Керівник _____
(підпис)

Звіт затверджено на засіданні відділу

Протокол № _____ від “_____” _____ 20__ р.

Завідувач відділу _____ (_____)
(підпис)